

*Το δάσος είναι πλούσιο σε
ήχους, χρώματα, υλικά,
μυρωδιές...*

1.1 Ήχοι στο δάσος

Προσέγγιση του δασικού περιβάλλοντος με την αίσθηση της ακοής. Αξιοποίηση των ηχητικών πληροφοριών του δάσους για τη γνωριμία με το δασικό περιβάλλον.

Προτεινόμενα μέσα & υλικά: Συσκευή ηχογράφησης, κόλλες χαρτιού (A4) και χρώματα ζωγραφικής, μουσικά όργανα

Διάρκεια: 30' - 35' η δραστηριότητα στο πεδίο
10' - 20' κάθε δραστηριότητα στην τάξη

Στο πεδίο...

Η παρουσία των παιδιών στο δάσος είναι απαραίτητη για την υλοποίηση αυτής της δραστηριότητας. Αρχικά προτρέπονται τα παιδιά να κλείσουν τα μάτια τους και να αφουγκραστούν. Προκειμένου να εντοπιστούν καλύτερα οι διαφορετικές πηγές ήχων και η προέλευσή τους, προτείνονται τα παρακάτω.

Τα παιδιά στέκονται συγκεντρωμένα έχοντας όλα μέτωπο προς τον εκπαιδευτικό. Καλούνται να ακούσουν ήχους προερχόμενους από διαφορετικές κατευθύνσεις. Προσπαθούν να ακούσουν πρώτα ήχους που έρχονται από τα δεξιά τους. Ανακοινώνουν τι άκουσαν (π.χ. θρόισμα φύλλων) και αναφέρουν την πιθανή πηγή (δέντρο - άνεμος). Επαναλαμβάνουν το ίδιο για ήχους που προέρχονται από τα αριστερά τους, από μπροστά και πίσω τους. Κάθε φορά ενεργοποιούν τη συσκευή ηχογράφησης και ηχογραφούν.

Στη συνέχεια προτείνεται η μετακίνηση της ομάδας σε διαφορετικά σημεία του δάσους: σε ανοιχτή περιοχή του δάσους, σε περιοχή με πυκνή δενδρώδη βλάστηση, σε περιοχή που διακρίνεται έντονα κάποιος ήχος (π.χ. κίνηση νερού).

Σημειώνεται ότι οι διάφοροι ήχοι αποτελούν ένδειξη της παρουσίας διάφορων βιοτικών και αβιοτικών στοιχείων του δάσους που δεν είναι άμεσα ορατά. Συνεπώς μια τέτοια διευκρίνιση από τον εκπαιδευτικό ή τα παιδιά είναι σκόπιμη προκειμένου να αναδειχθεί το πλήθος πληροφοριών που προκύπτει για το δάσος από τα ηχητικά δεδομένα του. Για παράδειγμα, ο ήχος από ένα ρυάκι ή ο ήχος της βροχής δηλώνει την παρουσία νερού στο δάσος, ένα σύρσιμο στο έδαφος δηλώνει την παρουσία ενός οργανισμού κ.λπ..

Στην τάξη...

I. Τα παιδιά κάθονται κυκλικά στο πάτωμα. Ανακαλούν στη μνήμη τους ήχους του δάσους.

Στη συνέχεια με τα μάτια κλειστά ακούνε το σύνολο των ήχων από τη συσκευή ηχογράφησης. Επικεντρώνουν την προσοχή τους έπειτα σε κάθε ήχο ξεχωριστά, τον αναγνωρίζουν και αναφέρονται σε οτιδήποτε σχετικό έχει συζητηθεί. Εκτός από τα σχόλια των παιδιών, η συζήτηση μπορεί να υποστηριχθεί και με τα ερωτήματα...

- Τι μας θυμίζει αυτός ο ήχος;
- Πού ακριβώς βρισκόμασταν, όταν τον ακούσαμε;
- Ήταν η πρώτη φορά που ακούσαμε αυτόν τον ήχο;
- Πού μπορούμε να τον ξανακούσουμε;
- Τι μας «λένε» (τι πληροφορίες μας δίνουν) οι ήχοι του δάσους;
- Εμείς δημιουργήσαμε ήχους στο δάσος; Ποιοι ή πώς ήταν;
- Αν άκουγε κάποιος τους ήχους μας στο δάσος, τι πληροφορία θα έπαιρνε για το δάσος εκείνη τη μέρα;
- Ακούμε τους ήχους του δάσους στο σχολείο μας;

Προτείνονται ακόμη:

II. Η ιχνογράφηση των διάφορων ηχητικών πηγών που εντοπίστηκαν. Δίνεται στα παιδιά ένα φύλλο χαρτιού (μεγέθους A4). Στο κέντρο του φύλλου ζωγραφίζουν τον εαυτό τους και γύρω ζωγραφίζουν οτιδήποτε παράγαγε ήχο στο δάσος (π.χ. πουλί, νερό, άνθρωπο, αυτοκίνητο, άνεμο).

III. Η παραγωγή παρόμοιων ήχων από τα ίδια τα παιδιά αξιοποιώντας μέρη του σώματός τους, μουσικά όργανα και διάφορα φυσικά υλικά.

IV. Η ακρόαση ήχων του δάσους από ανάλογης θεματολογίας CD-Rom.

Οι παραπάνω προτάσεις υλοποιούνται από τρεις διαφορετικές ομάδες παιδιών. Οι ομάδες προετοιμάζουν την εργασία τους και την παρουσιάζουν στους υπόλοιπους.

1.2 Περπατάμε, αγγίζουμε και γνωρίζουμε το δάσος

Αξιοποίηση της αφής για την αναγνώριση διάφορων στοιχείων του δάσους, εξοικείωση.

Προτεινόμενα μέσα & υλικά: Δύο μαντίλια με μήκος λίγο μεγαλύτερο από την περίμετρο του κεφαλιού των παιδιών, σχοινί χοντρό πολλών μέτρων

Διάρκεια: 30' - 40'

Στο πεδίο...

Επιλέγεται μια περιοχή του δάσους που προσφέρεται για παρατήρηση πολλών διαφορετικών στοιχείων (π.χ. δέντρων, πεσμένων κορμών, βράχων, θάμνων, πεσμένων φύλλων στο έδαφος, βρύων, λειχήνων κ.λπ.). Τα παιδιά μαζί με τον εκπαιδευτικό ξεκινούν την εξερεύνησή τους. Ο εκπαιδευτικός κρατά το σχοινί. Πλησιάζουν ό,τι προκαλεί την περιέργεια των παιδιών, παρατηρούν και αγγίζουν. Ο εκπαιδευτικός στερεώνει τη μία άκρη του σχοινοῦ στο πρώτο αντικείμενο παρατήρησης και δημιουργεί έναν κόμπο στο τμήμα του σχοινοῦ που βρίσκεται μπροστά από αυτό.

Συνεχίζουν την εξερεύνηση. Κάθε φορά που προκαλείται το ενδιαφέρον των παιδιών, στέκονται, παρατηρούν, ψηλαφίζουν, ονομάζουν (π.χ. πέτρα, κορμός, λουλούδι κ.λπ.). Ο εκπαιδευτικός περνά το σχοινί μπροστά ή γύρω από τα αντικείμενα του ενδιαφέροντος και δημιουργεί κάθε φορά έναν κόμπο. Όταν η εξερεύνηση ολοκληρωθεί, το σχοινί με τους κόμπους καθορίζει ήδη μια διαδρομή.

Κατόπιν δένονται μαντίλια γύρω από τα μάτια δύο παιδιών, οδηγούνται στον πρώτο κόμπο του σχοινοῦ και προσπαθούν αξιοποιώντας την αίσθηση της αφής, να αναγνωρίσουν το αντίστοιχο αντικείμενο (π.χ. βρύα ή πέτρες). Συνεχίζουν στη διαδρομή που καθορίζει το σχοινί αναγνωρίζοντας τα στοιχεία που αντιστοιχούν σε κάθε κόμπο. Η διαδικασία επαναλαμβάνεται με όσα από τα παιδιά επιθυμούν. Στο τέλος μπορεί να πραγματοποιηθεί ξανά η ίδια διαδρομή από όλα τα παιδιά, έχοντας ανοικτά τα μάτια τους και ανακοινώνοντας τα ονόματα των στοιχείων που προσέγγισαν, (Doney M., 1993).

1.3 Ας παίξουμε στο δάσος

Προσέγγιση του δασικού περιβάλλοντος, αξιοποίηση των αισθήσεων, εξοικείωση, ψυχαγωγία.

Προτεινόμενα μέσα & υλικά: α) Δοχεία συλλογής υλικών (4), μεγεθυντικοί φακοί, λευκά χαρτόνια κάνσον ή λευκά υφάσματα (4), για τις δραστηριότητες στο πεδίο, β) ένα κομμάτι λευκού υφάσματος, μια πηγή φωτός (λάμπα, προβολέας), το κουκλοθέατρο ή ένα σχοινί για την τοποθέτηση του λευκού υφάσματος, μουσική, για την αντίστοιχη δραστηριότητα στην τάξη

Διάρκεια: 20' - 40' οι δραστηριότητες στο πεδίο
15' - 30' κάθε δραστηριότητα στην τάξη

Στο πεδίο...

I. Οριοθετείται από τον εκπαιδευτικό και τα παιδιά μια περιοχή στο δάσος και καλούνται να παίξουν το γνωστό παιχνίδι «κρυφτό» εντός των ορίων της. Το παιχνίδι αποτελεί αφορμή εξοικείωσης των παιδιών με το περιβάλλον του δάσους καθώς θα χρειαστεί να προσεγγίσουν δέντρα, βράχους, θάμνους για να κρυφτούν.

Μετά τη λήξη του παιχνιδιού ο εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να του δείξουν τα σημεία που επέλεξαν ως κρύπτες. Δίνεται έτσι η δυνατότητα να προσεγγίσουν πιο επιτηδευμένα το περιβάλλον του δάσους, αξιοποιώντας την αίσθηση της όρασης, της όσφρησης, της αφής. Αναμένεται να αγγίξουν κλαδιά και φύλλα, να ανακατέψουν τα πεσμένα φύλλα στο χώμα, να αγγίξουν βράχους και κορμούς, να δημιουργήσουν σωρούς από φύλλα, να αγγίξουν το έδαφος, να παρατηρήσουν πέτρες, κελύφη σαλιγκαριών ή καρπούς, να αγγίξουν τα βρύα σε έναν κορμό, να σχολιάσουν την υφή τους και γενικότερα να εκφράσουν τις εντυπώσεις τους για την ποικιλία των μορφών του δάσους.

II. Μία συμπληρωματική πρόταση της παραπάνω προσέγγισης μπορεί να είναι και η ακόλουθη:

Χωρίζονται τα παιδιά σε τέσσερις ομάδες. Συμφωνούν όλοι στη συλλογή εκείνων των υλικών που τους εντυπωσίασαν περισσότερο (λόγω του σχήματος, του χρώματος, του μεγέθους, της οσμής, της υφής). Για το σκοπό αυτό δίνεται ένα δοχείο συλλογής σε κάθε ομάδα με την παραίνεση να συλλέξει τα αντικείμενά της σε συγκεκριμένο χρόνο (5 - 8 λεπτά).

Στη συνέχεια τα παιδιά κάθε ομάδας αδειάζουν τα ευρήματά τους σε ένα λευκό ύφασμα ή χαρτόνι κάνσον και τα παρατηρούν με τους μεγεθυντικούς φακούς. Ανακοινώνουν τα ονόματα των υλικών τους στις άλλες ομάδες και σχολιάζουν. Προτείνεται να μεταφερθούν στην τάξη κάποια από τα υλικά που συλλέχθηκαν και να αξιοποιηθούν σε παιχνίδια ή κατασκευές.

Στην τάξη...

Προτάσεις αξιοποίησης των υλικών που συλλέχθηκαν...

I. Δημιουργία συνθέσεων, (κολλάζ), αποτυπώματα με τέμπρες.

II. Παιχνίδι «Κλείνω τα μάτια»: Σε μια μεγάλη επιφάνεια ή σε ένα χαρτόκουτο συγκεντρώνονται τα υλικά που συλλέχθηκαν από την επίσκεψη στο δάσος. Καλούνται τα παιδιά να αναγνωρίσουν τα υλικά. Στη συνέχεια κάθε παιδί, έχοντας προηγουμένως καλύψει τα μάτια του με ένα μαντίλι, καλείται να αναγνωρίσει μερικά υλικά αγγίζοντάς τα. Ανακοινώνει το όνομα του αντικειμένου που ψηλαφίζει και τα υπόλοιπα παιδιά επιβεβαιώνουν την ορθότητα της απάντησης με ένα χειροκρότημα.

III. Δημιουργία της «γωνιάς του δάσους»

Τοποθέτηση στη «γωνιά του δάσους» των φυσικών υλικών για περισσότερη παρατήρηση και εξοικείωση. Η πρώτη αυτή συγκέντρωση υλικού από το δάσος μπορεί να αποτελέσει και την εναρκτήρια φάση της δημιουργίας ενός σκηνικού για το δάσος. Το σκηνικό, κατά τη χρονική περίοδο της ενασχόλησης των παιδιών με το δάσος, θα εμπλουτίζεται, θα ανανεώνεται ανάλογα με τα ενδιαφέροντα, τις ανακαλύψεις, τις αποκτώμενες εμπειρίες τους. Η σταδιακή σύνθεσή του πιθανόν να προσφέρει αφορμές για νέες αναζητήσεις, ενώ στον εκπαιδευτικό δίνεται η δυνατότητα διαμορφωτικής αξιολόγησης του αντίστοιχου σχεδίου εργασίας.

IV. Παίζοντας με το φως, τα φυσικά υλικά και τις σκιές τους

Εκτός από τα φυσικά υλικά, για την υλοποίηση της δραστηριότητας, απαιτούνται τα υλικά που αναφέρονται στην αντίστοιχη παράγραφο.

Ο χώρος της αίθουσας διαμορφώνεται ανάλογα για να πραγματοποιηθεί μια παράσταση θεάτρου σκιών. Το λευκό ύφασμα τοποθετείται στο κουκλοθέατρο ή κρεμιέται στο σχοινί που από πριν έχει στερεωθεί σε τοίχους της αίθουσας. Πίσω από το ύφασμα τοποθετείται η πηγή φωτός. Τα υλικά που έχουν συλλεχθεί μεταφέρονται πίσω από το ύφασμα. Είναι προτιμότερο ο χώρος να βρίσκεται σε συσκότιση και να υπάρχει μουσική υπόκρουση.

Τα παιδιά κάθονται απέναντι από τη «σκηνή». Ο εκπαιδευτικός εμφανίζει ένα - ένα τα φυσικά υλικά (π.χ. κλαδάκια, φύλλα, λειχήνες, κελύφη,

καρπούς, ρίζες κ.λπ.) κρατώντας τα ανάμεσα στο φως και στο ύφασμα. Προσπαθεί να τα προβάλλει και σε διαφορετικές θέσεις, ανάποδα, πλάγια, πολύ κοντά στο ύφασμα ή πολύ μακριά από αυτό, δημιουργεί συνδυασμούς με αυτά. Τα παιδιά αναφέρουν τα ονόματα των υλικών ή δίνουν φανταστικά ονόματα. Στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός παραχωρεί τη θέση του στα παιδιά.

Κάθε παιδί μπορεί να παίξει με το φως, τα υλικά και τις σκιές τους, να εκφραστεί. Μπορούν να παίξουν και κατά ζεύγη. Μπορούν επίσης να δημιουργήσουν κινητικά δρώμενα με τα σώματά τους και τα υλικά ή και να επινοήσουν μια ιστορία, (Τράιν & Τζόπε Στένγκλε, 2000), (ΚΠΕ Κλειτορίας, 2009).

1.4 Τρίλιζα με υλικά του δάσους

Ψυχαγωγία και εξοικείωση των παιδιών με τα φυσικά υλικά (καρπούς, πειρούλες, κελύφη κ.λπ.).

Προτεινόμενα μέσα & υλικά: φυσικά υλικά του δάσους (βελανίδια, κυπαρισσόμηλα, φουντούκια, κουκουνάρια, κάστανα, πέτρες, κελύφη κ.λπ.), χαρτόνια κάνσον

Διάρκεια: 20'

Στο πεδίο ή και στην τάξη...

Ο εκπαιδευτικός σχεδιάζει στα χαρτόνια το γνωστό πλαίσιο της τρίλιζας. Αξιοποιώντας κάποια από τα παραπάνω υλικά επιδεικνύει στα παιδιά τον τρόπο που παίζεται το παιχνίδι «Τρίλιζα». Στη συνέχεια παίζουν τα παιδιά χωρισμένα σε ζευγάρια.

1.5 Τι βρήκαμε στο δάσος

Περαιτέρω ενασχόληση με τις ανακαλύψεις των παιδιών από τις προηγούμενες προσεγγίσεις τους.

Προτεινόμενα μέσα & υλικά: αντιπροσωπευτικές εικόνες με ότι ανακάλυψαν στο δάσος κατά τις προηγούμενες προσεγγίσεις (φύλλα, καρπούς, φωλιές, πουλιά, νερό, χώμα, άνεμο κ.λπ.) σε διπλά αντίτυπα, καρτέλες με τα ονόματα των αντικειμένων των εικόνων, θεματικοί πίνακες αναφοράς με τα παραπάνω στοιχεία, μουσική σε γρήγορο ρυθμό

Διάρκεια: Έως 30'

Στην τάξη...

Προηγείται ο σχεδιασμός θεματικών πινάκων αναφοράς. Στους πίνακες τοποθετείται το πρώτο σύνολο εικόνων και δίπλα από κάθε εικόνα αναγράφεται το όνομα του αντικειμένου που εικονίζεται. Τα παιδιά παρατηρούν τους πίνακες αναφοράς.

Στη συνέχεια τους δίνεται το δεύτερο σύνολο των ίδιων εικόνων. Επιλέγει κάθε παιδί μία εικόνα και συμβουλευτεί τους πίνακες αναφοράς για να βρει την αντίστοιχη ονομασία. Για παράδειγμα, ένα παιδί που έχει την εικόνα μιας πέτρας, ψάχνει στον πίνακα αναφοράς για την ίδια εικόνα και παρατηρεί στο διπλανό πλαίσιο τη λέξη «πέτρα».

Στο πάτωμα της αίθουσας σκορπίζει ο εκπαιδευτικός τις καρτέλες με τα ονόματα όλων των εικόνων των πινάκων αναφοράς και το παιχνίδι αρχίζει...

Με την έναρξη της μουσικής τα παιδιά κινούνται ελεύθερα στο χώρο της αίθουσας και γύρω από τις καρτέλες των ονομάτων. Μόλις σταματά η μουσική, καλούνται να επιλέξουν από το πάτωμα την καρτέλα με το όνομα που αντιστοιχεί στην εικόνα τους. Πλησιάζουν στους πίνακες αναφοράς και ελέγχουν αν η επιλογή τους είναι σωστή. Τα παιδιά που δεν επέλεξαν σωστά, καλούνται να ξαναπροσπαθήσουν για λίγο να βρουν την αντίστοιχη ονομασία. Αν δεν τα καταφέρουν, αφήνουν τις καρτέλες

Βρήκαμε στο δάσος...	
	Βελανίδια
	Φύλλα
	Μανιτάρια
	Φτερά

Πίνακας αναφοράς

των ονομάτων στο πάτωμα, η μουσική ξαναρχίζει, κινούνται ελεύθερα κι όταν η μουσική σταματά, ψάχνουν να βρουν την καρτέλα που αντιστοιχεί στην εικόνα τους.

1.6 Χρώματα στο δάσος

Παρατήρηση - αναζήτηση των χρωμάτων του δάσους, δημιουργία της παλέτας του δάσους.

Προτεινόμενα μέσα & υλικά: λευκά χαρτόνια (μεγέθους A4), μαρκαδόροι, κολλητική ταινία διπλής όψης, τέμπερες

Διάρκεια: 15' - 30'

Στο πεδίο...

Τα παιδιά βρίσκονται στο δάσος. Παρατηρούν και συζητούν για τα χρώματα που υπάρχουν γύρω τους. Καλούνται στη συνέχεια να χωριστούν σε μικρές ομάδες (δύο έως τεσσάρων ατόμων). Κάθε ομάδα παίρνει μαρκαδόρους και δύο λευκά χαρτόνια. Στο ένα λευκό χαρτόνι έχει κολληθεί προηγουμένως μια λωρίδα ταινίας διπλής όψης (από τη μια έως την άλλη άκρη, οριζόντια και στο μέσο του χαρτονιού). Τα παιδιά κάθε ομάδας συλλέγουν διάφορα φυσικά υλικά μικρού μεγέθους και τα κολλούν στο χαρτόνι, πάνω στην κολλητική ταινία. Παρατηρούν τα χρώματα των φυσικών υλικών της σύνθεσής τους και στο δεύτερο λευκό χαρτόνι «καταγράφουν» (σε ακαθόριστα σχήματα) αυτά τα χρώματα χρησιμοποιώντας τους μαρκαδόρους τους. Για παράδειγμα, αν η σύνθεση μιας ομάδας περιλαμβάνει φλοιό κορμού, φύλλα, χόρτα, λειχήνες, άνθος, στο λευκό χαρτόνι θα καταγραφεί το καφέ, το κίτρινο, το πράσινο, το λευκό ή το γκριζο κ.λπ..

Στην τάξη προσπαθούν να δημιουργήσουν την «παλέτα» με τα χρώματα του δάσους χρησιμοποιώντας τέμπερες.